

Vlastivěda

Charakteristika předmětu

Vyučovací předmět má časovou dotaci 2 hodiny týdně ve 4. a 5. ročníku. Žáci pracují ve třídě nebo v počítačové učebně s využitím různých forem práce a dostupných vyučovacích pomůcek.

Součástí výuky jsou vycházky, besedy, exkurze do Prahy, případně dalších měst.

Ve Vlastivědě se realizují tři tematické okruhy.

V tematickém okruhu *Místo, kde žijeme* se žáci učí na základě poznávání nejbližšího okolí, vztahů a souvislostí chápat organizaci života v rodině, ve škole, v obci, ve společnosti. Učí se do tohoto každodenního života vstupovat s vlastní aktivitou a představami, hledat nové i zajímavé věci a bezpečně se v tomto světě pohybovat. Důraz je kladen na praktické poznávání místních a regionálních skutečností a na utváření přímých zkušeností žáků (např. v dopravní výchově). Různé činnosti a úkoly by měly přirozeným způsobem probudit v žácích kladný vztah k místu jejich bydliště, postupně rozvíjet jejich národní cítění a vztah k naší zemi.

V tematickém okruhu *Lidé kolem nás* si žáci postupně osvojují a upevňují základy vhodného chování a jednání mezi lidmi, uvědomují si význam a podstatu pomoci a solidarity mezi lidmi, vzájemné úcty, snášenlivosti a rovného postavení mužů a žen. Poznávají, jak se lidé sdružují, baví, jakou vytvářejí kulturu. Seznamují se základními právy a povinnostmi, se světem financí, ale i s problémy, které provázejí soužití lidí, celou společností nebo i svět (globální problémy). Celý tematický okruh tak směřuje k prvotním poznatkům a dovednostem budoucího občana demokratického státu.

V tematickém okruhu *Lidé a čas* se žáci učí orientovat v dějích a v čase. Poznávají, jak a proč se čas měří, jak události postupují v čase a utvářejí historii věcí a dějů. Učí se poznávat, jak se život a věci vyvíjejí a jakým změnám podléhají v čase. V tematickém okruhu se vychází od nejznámějších událostí v rodině, obci a regionu a postupuje se k nejdůležitějším okamžikům v historii naší země. Podstatou tematického okruhu je vyvolat u žáků zájem o minulost, o kulturní bohatství regionu i celé země. Proto je důležité, aby žáci mohli samostatně vyhledávat, získávat a zkoumat informace z dostupných zdrojů, především pak od členů své rodiny i od lidí v nejbližším okolí, aby mohli společně navštěvovat památky, sbírky regionálních i specializovaných muzeí, veřejnou knihovnu.

Formy realizace předmětu:

- skupinové vyučování
- samostatné práce a referáty
- práce s PC
- návštěvy kulturních památek, exkurze
- besedy, vycházky
- kolektivní práce, projekty, miniprojekty

Vyučovací předmět Vlastivěda je úzce spjat s dalšími vyučovacími předměty:

- český jazyk a literatura - chápání textu, vyprávění, vlastní jména, názvy států
- výtvarná výchova - památky, ilustrace historických událostí
- pracovní činnosti – konstrukční činnosti
- informační a komunikační technologie - vyhledávání potřebných informací
- hudební výchova - historie v lidové písni, koledy
- matematika - slovní úlohy, číselná osa, měřítko
- přírodověda - rostliny a živočichové, chráněná území, ekosystémy
- cizí jazyk - život ve Velké Británii, realie Německa

Vyučovací předmět pracuje s těmito **průřezovými tématy:**

Osobnostní a sociální výchova

Výchova demokratického občana

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Multikulturní výchova

Environmentální výchova

Mediální výchova

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí žáků

Kompetence k učení

Žák - vyznačuje v jednoduchém plánu obce místo bydliště, školy, cestu na určené místo

- začleňuje obec (město) do příslušného kraje, seznamuje se s ním a rozumí mu
- orientuje se v mapě
- pracuje s buzolou a kompasem
- užívá správnou terminologii a symboliku
- snaží se pochopit souvislosti jevů

Kompetence k řešení problémů

Žák - rozlišuje přírodní a umělé prvky v okolní krajině

- pracuje s odbornou literaturou, encyklopediemi, počítačem - snaží se přispívat ke zlepšení prostředí domova, školy a nejbližšího okolí
- dokáže se pohybovat v terénu pomocí mapy

Kompetence komunikativní

Žák - vyjadřuje různými způsoby estetické hodnoty a rozmanitost krajiny

- využívá časové údaje při řešení různých situací, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti
- popíše zeměpisnou polohu vybraných míst na mapě
- zprostředkuje ostatním některé zajímavosti a zážitky z vlastních cest, z četby cestopisu, z cestopisného filmu.
- diskutuje o daném problému
- ověřuje zjištěné výsledky

Kompetence sociální a personální

Žák - rozlišuje vztahy mezi lidmi, národy

- odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností
- uplatňuje zásady bezpečného chování ve škole (třídě) tak, aby nedocházelo k ohrožení zdraví jeho i spolužáků
- interpretuje či prezentuje různé texty, obrazové materiály a jiné formy záznamů
- pracuje v heterogenních skupinách

Kompetence občanské

Žák - pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, chápe význam péče o ně

- zajímá se o významné události v oblastech ČR, případně ve státech Evropy
- projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem lidské společnosti
- pomáhá utvářet kritéria pro hodnocení činností nebo jejich výsledků
- hodnotí vlastní výsledky nebo práci svých spolužáků

Kompetence pracovní

- Žák - uplatňuje elementární poznatky o lidské společnosti, soužití a o práci lidí, na příkladech porovnává minulost a současnost
- používá samostatně Internet, tisk, turistické mapy
  - uplatňuje získané vědomosti a dovednosti při profesní orientaci
  - zajímá se o náměty, názory a zkušenosti ostatních
  - při zadaných úkolech spolupracuje s ostatními
  - plánuje úkoly a postupy

Kompetence digitální

Žák - ovládá a využívá digitální zařízení při učení vlastivědy

- rozhoduje se, které technologie pro jakou činnost či řešený problém použít
- získává, vyhledává a kriticky posuzuje informace o vlastivědné problematice v elektronických zdrojích
- využívá digitální technologie, aby zkvalitnil výsledky své práce

Co by měl zvládnout žák na konci 5. ročníku?

- aktivně využívat digitální technologie za účelem získávání, uchovávání, vyhodnocování a sdílení informací a dat při výuce vlastivědy
- na základě osvojených poznatků z vlastivědy kriticky hodnotit informace šířené v běžné mezilidské nebo mediální komunikaci

Časový a tematický plán

Předmět: Vlastivěda

Vzdělávací program: Škola pro děti

Třída: 4.

Školní rok: 2023/24

Časová dotace: 2 hodiny týdně

Měsíc	Tematický celek	Výstupy	Poznámky
Září	Úvodní hodina Naše vlast - poloha,EU Naše vlast - obyvatelstvo Naše vlast - členění území Kraje a krajská města	Seznámení s předmětem, plánem učiva, učebními pomůckami - umí vysvětlit polohu svého bydliště, pozná, o co usiluje EU, MKUV, OSV - ví, jaké národnosti jsou obyvatelé ČR,vysvětlí, co jsou národnostní menšiny - ví, jak je území rozděleno dnes,jak dělíme obce podle velikosti a počtu obyvatel, ví kolik krajů má ČR ,OSV,VDO - seznámí se s jednotlivými kraji,vyhledá typické regionální zvláštnosti př, OSV	práce s mapou ČR, Posázaví,EU - info MKUV, lidové zvyky, nářečí obecní zastupitelstvo, kraje- mapa referáty,průmysl,zeměděl.,rekreace
Říjen	Kraje a krajská města Česká republika - demokratický stát Státní symboly, státní svátky Zákony	- umí vyprávět o Praze jako hl. městě naší vlasti, využívá vl.zkušenost.z návštěvy - chápe státní zřízení, funkci prezidenta republiky, parlamentu a vlády, seznamuje se s demokratickými principy a diskutuje o nich,OSV,VDO - umí vyjmenovat symboly ČR, používání a jejich význam,VDO,OSV,MV - upevňuje si vědomosti o základních lidských právech	historické památky, skupin práce hra na parlament , třídní volby zdůvodnění státních svátků ČR práva dětí, šikana - prevence
Listopad	Mapy a plány Čtení z map Orientace v krajině Povrch ČR	- na mapě se orientuje podle světových stran - rozumí vysvětlivkám a grafice map,EV,OSV - vyzkouší si práci z kompasem, buzolou, ví, co je GPS navigace ,EV,OSV - uvědomuje si, v jaké době žijeme, jak člověk přetváří přírodu	soubor map - atlas, glóbus měřítko mapy,plány - plánek své obce praktická cvičení v přírodě typy krajina podle nadmořské výšky
Prosinec	Vodstvo ČR, voda v krajině Vodstvo, práce s mapou Počasí a podnebí	- dokáže vysvětlit pojmy - pramen, přítok, soutok,EV - vyhledá řeky, které protékají územím našeho kraje, jezera, rybníky, přehrady - vysvětlí, co je počasí a čím je ovlivněno a co je podnebí,EV	na mapě - značka lázně, střediska mapa povodí řek a evropská úmoří hra - moderátorka počasí - televize
Leden	Půda a zemědělství Nerostné bohatství Průmysl Ochrana přírody	- zná vhodné oblasti pro pěstování zemědělských plodin, EV - má přehled o místech těžby nerostných surovin na našem území,EV - podle mapy vyhledá, který průmysl je v naší republice nejvíce zastoupen - uvědomuje si globální problémy přírodního prostředí, najde na mapě CHKÚ	mapa zemědělství mapa- těžba nerostných surovin průmyslové výrobky - průmysl zlepšování přírodního prostředí
Únor	Cestujeme po naší vlasti V našem kraji, celkové opak. Čas, časová osa	- chápe funkci umění v lidském životě,cestování- nejkonkrétnější způsob poznávání země, OSV, MV,MKUV - pomocí otázek si připomene, co už ví o svém kraji,EV - pracuje s čas.údaji a využívá zjištěných údajů k pochop.vztahů mezi ději a jevy	přírodní zajímavosti, historie skupinová práce čas osa,století, kalendáře

Březen	Pravěk, České země v pravěku Velkomoravská říše Vznik Českého státu	- má základní znalosti o českých dějinách od pravěku- období pravěku, OSV - ví, kdo byl Sámó, ví o učencích Konstantinu a Metodějovi, OSV - má přehled o knížatech, orientuje se ve jménech, OSV	Lovci mamutů, Keltové První slovanské písmo, uctívání bohů rodokmen- doplňování
Duben	Vznik Českého království Vláda Přemyslovců Lucemburkové	- pracuje s časovými údaji, má základní znalosti o vzniku prvních měst, - ví, co je "doba rytířská", vysvětlí název krále Přemysla Otakara II- železný, zlatý - má základní znalosti o českých dějinách - první panovník z rodu Lucemburků	1212 Zlatá bula sicilská rytířské erby, vlastnosti řitířů vymření Přemyslovců
Květen	Český st. za vlády Lucemburků Středověk Husitské války České země po husitských vál.	- má znalosti o Karlu IV., ví, co všechno nechal panovník vybudovat, OSV, MKUV - ví, že největší postavení ve středověku měla šlechta, pozná význam církve - vyhledá důležité body ze života Jana Husa, ví, kdo byl Jan Žižka - husité - ví o mírovém poselství Jiřího z Poděbrad, OSV, MKUV	Praha, Karlštejn, císař život lidí ve středověku, řemesla učení JH, Tábor, muzeum, bitvy, další panovníci
Červen	První Habsburkové na če. trůně Dvůr císaře Rudolfa II. Opakování učiva	- porovná mapu českých zemí za vlády prvních Habsburků se současnou politickou mapou Evropy - se zná se s dvorem Rudolfa II., astronomové, alchymisté, sochaři, malíři - má základní znalosti o českých dějinách, využívá regionálních bájí, mýtů a pověstí k	knihtisk 1457, středověké hrady Tycho de Brahe, Jan Kepler, aj. projekty, referáty, práce s mapami
Ostatní	Změna plánu vyhrazena.		

Časový a tematický plán

Předmět: Vlastivěda

Vzdělávací program: Škola pro děti

Třída: 5.

Školní rok: 2023/24

Časová dotace: 2 hodiny týdně

Měsíc	Tematický celek	Výstupy	Poznámky
Září	Opakování - orientace na časové ose Opakování - Karel IV. Opakování - Habsburkové, renesance Kraje ČR	Zařadí rok do správného století Dokáže mluvit o Karlu IV. a jeho vlivu na naši zemi Vyjmenuje některé naše kraje a jejich krajská města	
Říjen	Středočeský kraj Orientace na mapě ČR - součást společenstva hospodářsky vyspělých stát EU	Orientuje se na mapě ČR Vyjmenuje některé památky našeho kraje, vyhledává informace na internetu, rozšiřuje si poznatky o místě bydliště Svými slovy vysvětlí, co je EU a co je její cíl	
Listopad	Státy Evropy Práce s mapou	Zařadí umístění ČR ze zeměpisného hlediska, zná státy Evropy a jejich hlavní města Pracuje s mapou a jejími vysvětlivkami, pojmenuje kontinenty a oceány	
Prosinec	Sousední státy ČR Podnebí, vodstvo, povrch a hospodářství Evropy	Vyjmenuje sousední státy a jejich hlavní města, dokáže o nich krátce mluvit Pracuje s mapou Evropy, orientuje se	
Leden	Demokracie a její principy Kulturní památky Evropských států Globální problémy Cestování, poznávání kultur	Svými slovy řekne, co demokracie je a na jakých základech funguje Aplikuje své vědomosti o lidských právech do praxe Ty nejznámější památky Evropy zařadí do příslušných států Je obeznámen s globálními problémy, navrhne jejich řešení Vyhledá informace o jiných zemích a kulturách	Projekt - cestování
Únor	Doba pobělohorská Baroko Jan Amos Komenský Osvícenství, Marie Terezie Manufaktury a první stroje	Zná základní informace o významných osobnostech naší země Pozná základní prvky barokní architektury	TV seriál - Dějiny udatného českého národa
Březen	Počátky národního obrození Revoluční rok 1848 Stroje v 2.pol. 19.stol Vznik Rakouska - Uherska	Svými slovy vysvětlí, co je národní obrození Využívá informačních zdrojů k získání poznatků o minulosti	TV seriál - Dějiny udatného českého národa

Duben	T.G. Masaryk Rozvoj kultury a umění Česko - německé soužití 1. světová válka	Ví základní informace o T.G. Masarykovi Dokáže říct naše nejznámější umělce Řekne základní události 1. světové války	TV seriál - Dějiny udatného českého národa
Květen	Vznik Československé republiky Vyhlášení protektorátu 2. světová válka Poválečný vývoj	Objasní historické důvody pro zařazení státník svátků Zná důvody a průběh 2.světové války	TV seriál - Dějiny udatného českého národa
Červen	Nástup komunistické vlády Pražské jaro Sametová revoluce	Vyjmenuje některá důležitá jména politiků	TV seriál - Dějiny udatného českého národa
Ostatní	Změna plánu vyhrazena.		